

SUNETELE S, Z, Ț

- **Sunt foarte asemănătoare după punctele de articulare**
- **Toate trei sunt anterolinguale și dentale**
- **Greșelile de pronunție a sunetelor S, Z, Ț se numesc sigmatisme și sunt des întâlnite la vârsta preșcolară și școlară mică**
- **Programul de corectare va începe cu sunetul S, apoi se va trece la învățarea sunetelor Z și Ț, având ca bază sunetul S.**

EMITEREA CORECTĂ A SUNETULUI S

- **buzele întinse, șirurile de dinți ușor deschise**
- **vârful limbii se sprijină în spatele incisivilor inferiori**
- **pe linia mediană a limbii se formează un canal îngust, prin care iese aerul și se emite sunetul S**
- **după executarea mișcărilor de gimnastică a aparatului articulator, se demonstrează în fața oglinzii modul de articulare corectă a sunetului**
- **când s-a obținut poziția corectă a aparatului articulator, se va cere emiterea în șoaptă, prelungit, a sunetului SSSSSSSSSS**
- **se va face diferențierea auditivă dintre emisia greșită și cea corectă, prin modificarea punctului de articulare**

SILABE CU SUNETUL S

După realizarea emisiei corecte a sunetului izolat, se trece la etapa următoare, de introducere a sunetului în silabe, în diferite poziții: inițial, final, median și apoi inițial și final în aceeași silabă

SA	AS	ASA	SAS
SE	ES	ESE	SES
SI	IS	ISI	SIS
SO	OS	OSO	SOS
SU	US	USU	SUS

Exersarea silabelor se va face prelungind de fiecare dată sunetul S, pentru obținerea autocontrolului și fixarea pronunției corecte.

Ex SSSSA sau ASSSS

- serii de cuvinte cu S în poziția inițială
- serii de cuvinte cu S în interiorul cuvântului
- serii de cuvinte cu S la sfârșitul cuvântului
- serii de cuvinte cu S în mai multe poziții

Cuvintele se pronunță rar, accentuând și prelungind în șoaptă sunetul S.

EMITEREA CORECTĂ A SUNETULUI Z

- Sunetele S și Z au același punct de articulare.
- Diferența constă în sonorizarea sunetului.
- Corectarea sunetului Z se face după însușirea sunetului S
- Pentru articularea sunetului Z se fac simțite vibrațiile în dreptul laringelui, punând mâna pe gât.
- Se face diferențierea sonoră și tactilă între S și Z
- Se emite sunetul prelungit: *ZZZZZZZ*
- Se procedează în continuare cum am arătat la sunetul S

EMITEREA CORECTĂ A SUNETULUI Ț

- Vârful limbii se sprijină în spatele incisivilor inferiori
- Partea mediană a limbii împinge tare în alveolele superioare
- Limba este ca un pod; se emite TS, cât mai apropiat și din ce în ce mai repede.

DIFERENȚIERE ÎNTRE SUNETELE :

S	Ș
<ul style="list-style-type: none"> • Vârful limbii ascuns în spatele dinților de JOS • Buzele ușor întinse	<ul style="list-style-type: none"> • Vârful limbii ascuns în spatele dinților de SUS • Buzele ușor rotunjite

<ul style="list-style-type: none"> • Aerul pe mână se simte RECE 	<ul style="list-style-type: none"> • Aerul pe mână se simte CALD
Z	S
<ul style="list-style-type: none"> • Vârful limbii ascuns în spatele dinților de JOS • Buzele ușor întinse • Corzile vocale vibrează 	<ul style="list-style-type: none"> • Vârful limbii ascuns în spatele dinților de JOS • Buzele ușor întinse • Corzile vocale NU vibrează
Z	J
<ul style="list-style-type: none"> • Vârful limbii ascuns în spatele dinților de JOS • Buzele ușor întinse • Aerul pe mână se simte RECE 	<ul style="list-style-type: none"> • Vârful limbii ascuns în spatele dinților de SUS • Buzele ușor întinse • Aerul pe mână se simte CALD

DIFERENȚIERE ÎNTRE SUNETELE Ț – S

Emiterea sunetelor - sunetele vor fi emise alternativ, sunetul S - ÎN ȘOAPTĂ și prelungit, sunetul Ț- TARE și expulzând aerul o singură dată.

REALIZAREA EMITERII CORECTE A CONSOANELOR Ș - J

Emiterea se învată în oglindă, prin imitație - după logoped.

- Înainte de a învăța sunetele Ș – J, trebuie să ne asigurăm că sunt emise corect sunetele S - Z.
- Maxilarele sunt puțin depărtate, distanța dintre cele două arcade să fie mai mare decât la emiterea sunetului S
- Buzele sunt rotunjite în formă de pâlnie și aduse în față (țuguiate)
- Limba este contractată, marginile se sprijină pe molarii superiori, iar vârful se întoarce spre bolta palatină
- Vălul palatin este ridicat

- **Jetul de aer fonator produce zgomot șuierat, specific fonemului Ș; acesta se simte în podul palmei, ca un suflu de aer CALD, și nu RECE ca la sunetul S.**
- **Sunetul J are același mod de articulare ca și sunetul Ș, diferența este de la consoana surdă la cea sonoră.**
- **Consoana Ș este surdă: coardele vocale sunt larg deschise, facilitând trecerea unui jet mai mare de aer expirat**
- **Consoana J este sonoră: coardele vocale sunt apropiate și vibrează; vibrațiile se simt pe dosul palmei, așezat în regiunea larigelui; vibrează ușor și vârful limbii; la consoana J unda expiratoare este mai slabă.**

EMISIA SUNETELOR CE - CI

- **Se realizează după modelul sunetelor T și Ș**
- **Limba atinge cu vârful palatal dur**
- **Marginile limbii ating molarii superiori**
- **Buzele sunt rotunjite și mai proeminente ca la sunetul Ș**
- **La ieșirea suflului de aer, limba se desprinde brusc de palat.**

EMISIA SUNETELOR GE - GI

- **Se realizează după modelul sunetelor CE, CI**
- **Limba atinge cu vârful palatal dur**
- **Marginile limbii ating molarii superiori**
- **Buzele sunt rotunjite și mai proeminente ca la sunetul Ș**
- **La ieșirea suflului de aer, limba se desprinde brusc de palat**
- **Diferența față de CE, CI o constituie sonorizarea, care se petrece punând mâna pe gât, la nivelul corzilor vocale, în timpul emisiei.**

EMISIA SUNETELOR C, G, H.

**SUNETUL C – CONSOANĂ SURDĂ, OCLUZIVĂ,
POSTEROLINGUALĂ, VELARĂ**

Se demonstrează poziția organelor fonatoare la oglindă, insistând pe intuirea poziției vârfului limbii și pe ocluzia orală realizată prin ridicarea părții posterioare a limbii.

- Apexul limbii stă la baza incisivilor inferiori
- Partea superioară a limbii se ridică spre palatal moale
- Buzele sunt ușor întredeschise
- Dinții sunt ușor depărtați.

SUNETUL G - CONSOANĂ OCLUZIVĂ, POSTEROLINGUALĂ, VELARĂ

- Este perechea sonoră a sunetului C
- În emisie, sunetul G este însoțit de vibrații ale laringelui, care pot fi sesizate ușor de copil, prin palparea gâtului cu dosul palmei.
- Poziția organelor fonatoare este aceeași ca la sunetul C

DIFERENȚE:

- Existența vibrațiilor coardelor vocale
- Suprafața de atingere a limbii de palat este mai mare decât la sunetul C
- Absența caracterului exploziv al emisiei.

SUNETUL H - CONSOANĂ SURDĂ, FRICATIVĂ, POSTEROLINGUALĂ, VELARĂ

- Organele fonoarticulatorie au aceeași poziție ca la sunetele C și G

DIFERENȚA constă în poziția limbii:

- Partea dorsală încordată atinge cerul gurii, lăsând la mijloc o constricție prin care iese aerul expirat, producând un zgomot caracteristic.
- Vârful limbii este ridicat și retras.
- Copilul percepe curentul de aer pe dosul mâinii.

Sunetul se emite izolat, apoi se introduce în silabe, cuvinte, propoziții.

POZIȚIONAREA CORECTĂ A APARATULUI FONOARTICULATOR PENTRU EMISIA SUNETULUI T

- Buzele și dinții sunt în dependență de vocala următoare.
- Limba este puțin încovoiată, cu partea anterioară lipită strâns de alveolele incisivilor superiori.
- Vârful limbii atinge dinții de SUS, iar părțile laterale sunt alipite de măselele anterioare.
- Coardele vocale NU vibrează.

POZIȚIONAREA CORECTĂ A APARATULUI FONOARTICULATOR PENTRU EMISIA SUNETULUI D

- Buzele și dinții sunt în dependență de vocala următoare.
- Limba este puțin încovoiată, cu partea anterioară lipită strâns de alveolele incisivilor superiori.
- Vârful limbii atinge dinții de SUS, iar părțile laterale sunt alipite de măselele anterioare.
- Coardele vocale vibrează.

IMPORTANT – respectarea ciclului: pronunție - demonstrație model - imitație în fața oglinzii.

Exemplu:

- eu pronunț / spun D, tu ascultă;
- să pronunțăm / spunem împreună D (de câte ori este nevoie);
- acum spune tu singur D.
- Reluăm de la momentul care necesită repetare.
- Primele exerciții se fac în șoaptă, cu minim de efort articulator.
- Vocea devine din ce în ce mai puternică, pe măsură ce se consolidează pronunția corectă a sunetului.

EMITEREA SUNETULUI F – consoană fricativă, labiodentală, orală, surdă

Se demonstrează poziția organelor fonatoare la oglindă:

- **Buza de sus este ușor ridicată și nu o atinge pe cea de jos**
- **Maxilarul de jos este puțin lăsat**
- **Buza de jos este ridicată cu marginea de sus și atinge ușor dinții de sus**
- **Palatul moale este ușor ridicat**
- **Coardele vocale NU vibrează**
- **Aerul este suflat printre dinții de SUS și buza inferioară și produce sunetul F.**

PROCEDEE DE EMISIE

- **Se pornește de la exerciții de suflat în diferite obiecte ușoare, pentru a obține controlul asupra jetului de aer expirat și a poziționa corect aparatul fonoarticulator.**
- **Se exersează suflatul în lunânarea aprinsă, fără voce inițial. În timpul suflării se împinge buza de JOS cu o spatulă sau cu degetul, pe dinții de SUS.**
- **Se poate obține prin derivare din sunetul P, prin retragerea buzei inferioare.**

SUNETUL V - CONSOANĂ FRICATIVĂ, LABIO – DENTALĂ, ORALĂ, SONORĂ, CONSTRUCTIVĂ

- **Este perechea SONORĂ a consoanei SURDE F.**
- **În emisie, sunetul V este însoțit de vibrații ale laringelui și cavității bucale, care pot fi sesizate ușor de copil, prin palparea gâtului și a obrazilor cu dosul palmei.**

- Poziția organelor fonatoare este aceeași ca la sunetul F.

Diferențe – existența vibrațiilor coardelor vocale.

PROCEDEE DE EMISIE

- Se insistă pe demonstrarea diferențelor dintre cele două sunete.
- Se cere, prin imitație, pronunțarea sunetului F însoțit de vibrații ale coardelor vocale (copilul sesizează vibrațiile cu mâna pe laringe și pe obraji).
- Se pornește de la silaba FA spusă în mod repetat FA-FA-FA, în timp ce laringele, buzele și obraji vibrează.
- Copilul va fi ajutat să înțeleagă diferența de pronunție între perechi de silabe directe: Fa – Va, Fe – Ve, Fi – Vi, Fo – Vo, Fu – Vu.
- Se va insista pe exerciții de dezvoltare a auzului fonematic, cerând copilului să spună dacă perechile de silabe sau cuvinte paronime sunt la fel sau sunt diferite.

POZIȚIONAREA CORECTĂ A APARATULUI FONOARTICULATOR PENTRU EMISIA SUNETULUI L

- Buzele – deschise
- Limba – mușchiul lingual încordat
- Vârful limbii este îngustat
- Vârful limbii atinge gingia dinților SUPERIORI
- Rădăcina limbii este ridicată
- Coardele vocale NU vibrează

Copilul învață prin imitație, după o clară demonstrație în oglindă.

IMPORTANT – respectarea ciclului: pronunție - demonstrație model - imitație în fața oglinzii.

Exemplu:

- eu pronunț / spun L, tu ascultă
- să pronunțăm / spunem împreună L (de câte ori este nevoie);
- acum spune tu singur L.
- Reluăm de la momentul care necesită repetare.
- Primele exerciții se fac în șoaptă, cu minim de efort articulator.

- Vocea devine din ce în ce mai puternică, pe măsură ce se consolidează pronunția corectă a sunetului.

POZIȚIONAREA CORECTĂ A APARATULUI FONOARTICULATOR PENTRU EMISIA SUNETULUI R

- **Buzele și dinții sunt întredeschiși**
- **Limba:**
  - partea posterioară, în formă de lopată, atinge cu marginile laterale dinții superiori;
  - partea anterioară a limbii este ridicată spre alveolele incisivilor superiori;
  - vârful limbii este liber și vibrează.
    - **Coardele vocale VIBREAZĂ.**

IMPORTANT

- **Procedeele de emisie a sunetelor trebuie să țină seama și de ordinea apariției sunetelor în ontogeneză.**
- **În corectarea dislaliilor polimorfe trebuie acordată o atenție deosebită sunetelor de bază: S, Ș, R.**
- **S bine consolidat facilitează apariția consoanei Z, perechea sa**
- **Ș facilitează apariția consoanei sonore J**
- **S bine consolidat ajută apariția lui Ț (T + S)**
- **Ș facilitează consoana CI (T + S)**
- **J facilitează pe GI (D + J)**
- **După sigmaticele menționate se poate trece la corectarea consoanelor sonore B, D, G, N, și apoi F, M, C, P, T**
- **Consoana R se recuperează cel mai greu și în timp îndelungat.**
- **După corectarea consoanelor (și a eventualelor vocale), se poate trece la recuperarea grupurilor de consoane și de vocale (PL, FL, TR, GR, PR, FR, CR, OI, OA, OU, UA etc.).**
- **La sunetele perechi: S - Z, Ș - J, CE - GE, F - V, T - D, P - B, C - G alterate, după corectarea sunetului surd, se trece obligatoriu la sunetul sonor.**
- **Se utilizează paronimele.**

- **Logatomii** - silabe cu și fără sens. Ex: pt. sunetul S: soc, sac, sas, vas.